

Excmas. Diputaciones Provinciales de
La Coruña y Pontevedra
P U B L I C A C I O N E S

LA CUÑA.

cotidiana de la vida. Así un anciano escucha y atiende a un niño, en contrapunto a un tiempo que no existe, pero que se ancla en lo aldeano, en lo gallego sufrido. Siguiendo la mirada sus esculturas no parecen éstas hechas de material perecedero. "Ellas" se perfilan, comodines perfectos en un entorno de seres diminutos de tamaño engrandecidas a golpe de recto empeño; no tienen tiempo sino espacio eterno. Las niñas poseen un candor de trabajo aprendido de sus padres, los niños mientras son pequeños están en el conjunto familiar en tanto no mandan una carta que será leída por el cura del pueblo en medio de "otros" padres en paralelo grupo escultórico, en triplicado patriarco-espiritual.

Las boinas, los gorros de marinero, los impermeables contra elementos atmosféricos diversos.

Tres gaiteros, un matrimonio unido por el caldeiro que portan, un labriego enciende un pitillo, una mujer llevando de la mano a su niñita, remisa, a la escuela. Y, de pronto, se siente la ayuda siempre presente en la magna obra. Saliendo del baño, la belleza se cubre, mostrándose recatada, serena, por una doncella a través de su señora, de su dueña. Clásica también es la buenaventura. Aquí surge el sentido mágico de la tierra gallega y se funde con el suelo en el que se posan y se aferran pies dentro de zapatos profunda y aereamente humanos.

Acuña percibe la realidad con sus manos, una familia al fin y al cabo.

La Toja, 22 de agosto de 1982.

M.ª Isabel Martos Egido

Editorial Diputación Provincial
Riego de Agua, 37
La Coruña 1983

Impreso en España
Printed in Spain

ISBN 84-300-8272-0
Depósito Legal C-737-1983
E. Gráfica e Imp. Provincial-La Coruña

XOSE MARIA ACUÑA LOPEZ EXPON OS SEUS BRONCES EN BARCELONA

Mayo 1982

Por Manuel Rodríguez López

O pai de Xosé María Acuña, ferreiro artesán de Pontevedra, temaba que o seu fillo había de aprender o oficio, pero o rapaz fuxiulle a fragua e o seu afán era acudir a un obradoiro de marmolistas, atraguide polo engado do arte escultórico. O dibuxo era outra das súas ilusións e as pintadas murais do seu barrio —il foi un adiantado dos "hyps" de hoxenda— eran a admiración dos veciños e amigos; pero o Xosé María non era como os demais nenos: era xordomudo de nacemento e a familia, moi humilde e falta de medios económicos, conseguíulle unha plaza na escola de Xordomudos de Sant-Iago onde o pequeno artista destacou axiña no modelado e no dibuxo, e que lle valéu unha beca da Diputación de Pontevedra pra trasladarse a Madrid e cursar estudos na Escola de Bellas Artes de San Fernando.

Rematada a carreira, foi nomeado profesor do seu antigo Colexio en Compostela, onde impartiu ensino cuarenta e dous anos, astra 1973, data da súa xubilación. Durante os longos anos de adicación casi exclusiva a docencia, Xosé María Acuña fixo bocetos e deseños pra "Cerámica Celta" e poucas obras escultóricas. Sen embargo a vocación creativa que pulsaba no seu espírito agromou con forza no intre de se xubilar e Luchy, consciente da sensibilidade estética e dos valores técnicos do arte do seu pai, fo quen lle deu azos pra plasmar en bronce o barro e o xeso moldeado polas súas mans. Os froitos foron inmediatos: En 1975, premio especial na III Bienal de Pontevedra e, en 1976, 2.º e 5.º premio Nacional de Escultura na exposición EXPOSORD, de Madrid

Xosé María Acuña, Medalla de Plata do Traballo, foi galardonado, ademais, co premio San Sebastián de Pontevedra e coa Medalla de Ouro de Amigos da mesma cidade. Tamén foi agasallado na Coruña (novembro de 1978) cun homenaxe organizado polo Ministerio de Cultura e pola Fundación Barrié de la Maza e, en 1979, volveu a ser homenaxeado en Pontevedra pola Delegación de Cultura, nun acto presidido polas autoridades provinciais.

O artista da Cidade do Lérez presentou a súa obra nas catro provincias galegas, en Oviedo, Burgos, Valladolid, Santander, Madrid, Barcelona, Estoril e as súas esculturas honran moitos museos de Galicia, e atopáanse en organismos oficiais e coleccións de particulares de España, Europa e América. Todos os medios de comunicación fixeron grandes elogios da sensibilidade espiritual de Xosé María Acuña López, do sentimento e da naturalidade con que capta, dende o seu silencio, os detalles e os perfís das xentes do seu pobo. Sería laborioso facer unha escolma das críticas que apareceron en col da súa obra en revistas e xornais. Proximamente —anunciámolo con agrado— o profesor Xosé Filgueira Valverde publicará un estudo monográfico do gran escultor.

IDENTIFICADO CO POBO

Na Galería de Arte "Kreiser", da Cidade Condal, onde o escultor pontevedrés presenta por segunda vegada a súa obra —ahi catro anos expuxo na "Sala Gaudi"— foi emocionante o reencontro do profesor con antigos alumnos seus residentes en Barcelona, que acudiron a "Kreiser" pra saudar ao mestre e admirar os seus bronzes. Porque Xosé María Acuña, patriarca escultor da Raza (nacéu o 4 de abril de 1903) é un home que reborda agarimo e amizade.

Cantos aínda non o coñecemos sentimos a ledicia de contar cun novo amigo cheo de vitalidade, traballador incansábel, identificado co seu pobo. E diante do realismo expresivo dos persoaxes que nos falan dende os bronzes fecundados polo seu arte —peixeiros, marxeiros, cegos e xentes sinxelas— ficamos aglaizados pola súa perfección plástica e polo berro do seu mensaxe: A muller do mariñeiro enxugando as bágoas en agarda do home que non chega, o mozo que ergue os brazos ao ceo clamando xusticia, o vello que camiña cangado coa rede, os homeiros fundidos, magoado e silencioso, o probe pelegrino que agradece a cunca de caldo ofrecida pola man dunha garimosa muller, o pai, coa faciana desencaxada pola door, co fillo enfermo envolto nun emburullo, o cego de violín acompañado da meniña vendedora de coplas... Toda a obra de Acuña é unha atenta observación visual da sicoloxía do mundo rural e mariñeiro que il percibe con intensidade, limpa de sonidos deturpadores, plasmada en creacións cheas de vida e cun enorme contido vivencial.

AMOR FILIAL

Luchy é a voz do seu pai. Ela compaña o labor de ama de casa co afán de dar a coñecer as creacións do artista. Rebordante de amor filial encárgase de contactar coas empresas de fundición, contrata as galerías de arte, organiza as mostras, viaxa co mestre escultor...

"A ilusión da miña vida —dinos Luchy— era dar a coñecer a obra do meu pai. Consideráboo como un deber sagrado porque estaba convencida do seu mérito artístico e agora sinto a satisfacción de ter acertado porque demostrouse que o seu maravilloso mundo cada vegada interesa máis a xente".

Derradeiramente Xosé María Acuña López viaxou coa súa filla a Italia, vendo cumprido o anxeio de poider contemplar en Roma a obra xenial de Miguel Ángel e os sorprendentes bronzes de Pompeia. Tamén foi con ela a París onde visitou o museo Rodin, outro dos seus máis admirados artistas, e o museo Boudeille. E conmovedor constatar o agarrino e entrega filial de Luchy, que só anxeia vélo feliz. "Agora o meu desexo —afirma— é acompañalo a Grecia, outro vello anxeio do meu pai, como premio á súa longa vida de traballo e de recoñecida valía artística".

Como galego identificado coa nosa cultura, debo manifestar o meu agradecemento a Luchy, fiel intérprete da voz e dos sentimentos do mestre, e ao escultor de Pontevedra, que vivirá sempre nas súas obras máxistras: verdadeiras testemuñas dun tempo e dun país.

Mame Rodríguez López

Barcelona

EXPOSICIÓN ACUÑA-1933

TALLA, ESCULTURA

*He leido, coní y zas,
a darne barta*

—

*de inspiración y arte,
— ¡fuera política! —
y así bacei de la obra,
serena y crítica:*

—

*"Clerigo", "Franciscano"
y "Digestión":
causaron en mi alma,
gran emoción.*

*Houian estas tres tallas
a nuestro artista,
¡que bien interpretada,
la ley pancista!*

—

*Realista y sereno
es el "Desnudo"
al mirarlo me agito
y tiemblo y sudo...*

—

*Esas "Constituyentes"
me hacen daño;
perdona, querido Acuña:
prefiero el "Baño"*

*Hay tristeza profunda
en la "Ceguera":
brinda ilusión y gracia,
"Basto de niña"*

—

*Así el coplero estrecha,
con sentimiento
de admiración, la mano
y "Contra viento"*

Amador del Valle